

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра іноземних мов та перекладу
Мовний центр “Світ”**

**МОВНІ УНІВЕРСАЛІЇ
У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ**

Матеріали XIV Міжнародного науково-практичного семінару

Луцьк – 2024

УДК 81'373]:130.2:316.77

М 74

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри іноземних мов та перекладу
Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 9
від 1 березня 2024 року)*

Редколегія:

Круглій Олена Ростиславівна, канд. філол. наук, доц., завідувач кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки,

Черняк Оксана Павлівна, канд. філол. наук, доц. кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки (відповідальний редактор).

Мовні універсалії у міжкультурній комунікації: Матеріали XIV Міжнародного науково-практичного семінару / ВНУ імені Лесі Українки, Луцьк, 15 березня 2024 р. Луцьк, 2024. 195 с.

До збірки увійшли матеріали Міжнародного науково-практичного семінару “Мовні універсалії у міжкультурній комунікації”, присвяченого проблемам міжкультурної комунікації та перекладу, дискурсології й лексикології, методики викладання іноземних мов. Рекомендовано викладачам, аспірантам, здобувачам освіти старших курсів.

Відповідальність за зміст матеріалів і коректність посилань несуть автори. Редколегією здійснено стилістичне редагування тез.

УДК 81'373]:130.2:316.77

© Колектив авторів

© Волинський національний

університет імені Лесі Українки, 2024

ЗМІСТ

Розділ 1. Актуальні проблеми міжкультурного спілкування. Слово і текст у просторі культури

<i>Денисюк К.</i> Еволюція англійської мови: від староанглійської до сучасної ...	8
<i>Жулінська М.</i> Найпопулярніша лексика 2023 року	11
<i>Козяр Є.</i> Міжкультурна комунікація в PR та рекламі	14
<i>Королевич В.</i> Проблеми українців за кордоном під час війни	19
<i>Кравченко В.</i> Підходи аналізу ідеологічного впливу засобів масової комунікації	21
<i>Куц Е.</i> Причини появи прізвищ в політичній комунікації США	24
<i>Лихач З., Троць К.</i> Актуальні проблеми міжкультурного спілкування	26
<i>Осипчук А.</i> Проблема міжкультурного спілкування при викладанні української мови як іноземної	30
<i>Присяжнюк Л.</i> Культурні коди поетики змінених станів свідомості	33
<i>Яручик В.</i> Історична тематика та її вираження у романі Івана Корсака «Запізніле кохання Миклухо-Маклая»	35
<i>Яручик О.</i> Концепт малої та великої батьківщини та його висвітлення у польському літературознавстві	38
<i>Яценко М.</i> Деякі культурні відмінності між Україною та Німеччиною	41
<i>Нудко М.</i> 2023 Word of the Year as the reflection of sociolinguistic implications of artificial intelligence	44
<i>Demchuk D.</i>	46

The Impact of Language on International Relations	
Kozak A.	
Die Identifizierung ukrainischer Flüchtlinge in Deutschland während des Krieges	48
Kruhlii O.	51
Ukrainian War Lexicon in Current English	

Розділ 2. Сучасні тенденції у дослідженні лексичних одиниць

Баранецький Д.	
Основні аспекти української локалізації відеоігор	55
Бондарук А., Копилов В.	
Ретермінологізація у творенні англійськомовної лінгвістичної термінології	59
Бочан П.	
Типи образних одиниць англійськомовної термінології сфери інформаційних технологій	61
Величко В.	
Семантичні та номінативні особливості антропонімів в англійській мові	63
Вознюк Є.	
Англомовні запозичення у галузі інформаційної безпеки	66
Климко С.	
Роль невербальної комунікації у виступах політичних діячів ...	68
Кулик А., Матвійчук М.	
Лексичні види фразеологічних одиниць у сучасній англійській мові	70
Маркевич О.	
Різновиди сленгу в англійській мові	73
Наумюк А., Злотко Д.	
Англійські неологізми у сфері екології	75
Омельчук Т.	
Особливості неологізмів, утворених через пандемію COVID-19	79
Остаповець В.	
Англіцизми в українській мові: засмічення мови чи крайня необхідність	82
Панас О.	

Проблеми перекладу англійських топонімів українською мовою	84
Пунда А., Лейко А.	
Бізнес ідіоми англійською мовою	87
Романчук М.	
Етикетні мовні формули в англомовних дипломатичних документах	92
Харкевич Г.	
Функціональні підстилі офіційно-ділового стилю	94
Шведка А.	
Вплив подій в країні на вибір слова року 2023	98
Шукула М.	
Історичні особливості впливу німецької мови на українську	100
Яручик О.	
The search for identity based on the solilyque “To be or not to be” in William Shakespeare’s “Hamlet, prince of Denmark”	104
Решко Н.	
The Portmanteau Powerhouse: Coining Neologisms with Word Blends	107
Цьолик Н.	
ZWIĄZKI FRAZEOLÓGICZNE W TYTUŁACH POLSKICH MEDIÓW (NA PODSTAWIE „NEWSWEEKA” I „MONITORU WOŁYŃSKIEGO”)	111
.....	

Розділ 3. Основні та міжкультурні аспекти перекладу

Баліта Х.	
Переклад як багатоаспектна діяльність при сприйнятті іноземних культур	116
Годорожа М.	
Особливості синхронного перекладу	118
Глинянчук Ю.	
Діджиталізація перекладацької діяльності	122
Іванов О.	
Переклад рекламних слоганів	125
Карпенко К.	

Вплив перекладу на сприйняття поетичної краси	128
Кирилюк Д.	
Особливості перекладу англomовних дипломатичних документів	132
Криштоф Н.	
До проблеми перекладу експресивно-емоційної лексики на заняттях з польської мови	135
Лесінська О., Сунько Н.	
Англійськомовні фольклорні казкові прецедентні імена та труднощі їх перекладу	138
Матейчук О., Бараник О.	
Особливості перекладу термінів юридичної сфери з англійської мови	140
Мироненко А.	
Особливості перекладу назв фільмів з англійської мови	144
Олексійчук М.	
Особливості перекладу віршованої літератури	147
Панас В.	
Стилістичні особливості перекладу текстів політичних промов	151
Потинська Я.	
Аматорський переклад англomовної пісенної лірики	154
Семенюк А., Войтович С.	
Особливості перекладу ідіом у сучасній англійській мові	158
Стецюк А.	
Особливості перекладу заголовків засобів масової інформації з англійської на українську мову	161
Татунчак С.	
Труднощі перекладу сленгу з англійської мови на українську ..	163
Шуляк А.	
До питання штучного інтелекту та перекладу	165
Ostapchuk S., Plysiuk Y.	
Peculiarities of Conferences and Public Events Translation	168
Schtscherba N.	
Die Rolle und Bedeutung der Übersetzung deutscher Redewendungen im Kontext der internationalen Beziehungen	171
Zyplinska J.	
Die Übersetzung wissenschaftlicher Texte	174

Розділ 4. Інноваційні методи викладання іноземних мов у навчальних закладах. Освіта і наука в Україні

Бай О.

До проблеми перекладу поетичних творів 178

Васильчук А.

Мовні імерсійні програми як метод вивчення іноземних мов у навчальних закладах України 181

Кондратюк А.

Методи викладання китайської мови та способи її вивчення 183

Петровська Н.

Використання англомовних художніх текстів під час навчання усного мовлення 185

Сухарєва С.

Тексти для читання під час вивчення польської мови як іноземної у формуванні іншомовних компетентностей студентів факультету міжнародних відносин 188

Cherniak O.

Artificial Intelligence (AI) and Language Teaching 191

Надія Криштоф – асистент кафедри
полоністики і перекладу Волинського
національного університету імені Лесі
Українки

До проблеми перекладу експресивно-емоційної лексики на заняттях з польської мови

На заняттях з польської мови як іноземної в студентському та шкільному середовищах перекладу небезпідставно відведено одну з ключових ролей, адже без міжмовного перекладацького коду зрозуміти семантику іноземних лексем практично неможливо. Одним із важливим пластів перекладацького польсько-українського процесу є інтерпретація експресивно-емоційної лексики, яка найчастіше проявляється у художній літературі та розмовній комунікації, які будують основні стилі засвоєння польської мови здобувачами середньої, передвищої та вищої освіти.

Проблема мовної експресивності є досить важлива для сучасних мовознавства, літературознавства, поетики, а також перекладознавства. Дослідників неодноразово звертали до цього питання, пропонуючи різні визначення даного поняття. В широкому розумінні експресивно-емоційна лексика – це лексика, що вирізняється особливою звуковою формою чи унікальними семантичними ознаками і виражає емоції мовця щодо теми висловлювання, сигналізує про його позитивне чи негативне ставлення [1, с. 134].

Основними складниками, які входять у поняття експресивності є:

- інтенсивність – кількісна ознака семантичної насиченості слова або виразу;
- образність – істотна ознака значення, спосіб представлення цього значення;
- оцінність – це ставлення мовця до предмета мовлення, закладена в слові позитивна або негативна характеристика людини, предмета, явища [4, с. 165].

Експресивно-емоційна лексика поділяється на три групи, зокрема слова з яскравим конотативним значенням, багатозначні слова з нейтральним основним значенням та слова з суфіксами суб'єктивної оцінки. Перша група включає слова, що мають однозначну оцінку та виразну емоційність, яка не сприяє розвитку

переносних значень. Друга група складається з багатозначних слів, які нейтральні в основному значенні, але отримують яскравий емоційний відтінок у переносному вживанні, особливо як метафори. Третя група включає слова з суфіксами суб'єктивної оцінки, що передають різні почуття та мають позитивні або негативні відтінки, обумовлені словотвором.

Емоційна насиченість часто полягає в порядку розташування слів, в будь-якому стилістичному відтінку мовної одиниці, а також в характері їх поєднання між собою. Отже, фактично експресивно-емоційний компонент може виражатися будь-яким словом чи виразом. Не має чітко окресленого методу для передачі експресивно забарвленої лексики при перекладі, адже стиль та спосіб її подачі у кожного автора чи мовця неповторний, тому, стикаючись із необхідністю інтерпретації таких слів, у кожному конкретному випадку необхідно звертати увагу на характер вживання та використовувати різні методи й способи. Для дослідження проблеми перекладу експресивно-емоційної лексики на заняттях з польської мови варто розглянути та схарактеризувати часто використовувані способи, прийоми та методи перекладу в загальному.

Серед способів перекладу виділяють три основних: підбір еквівалентних відповідників, аналогів та описовий переклад. Еквівалент – це єдиний можливий рівнозначний відповідник, значення якого ніяк не залежить від контексту. Аналог – це один із декількох можливих варіантів перекладу слова, тобто такий спосіб передбачає вибір одного слова із ряду синонімів. Описовий переклад полягає на вживанню замість слова його дефініції. Такий спосіб застосовується у випадку, коли треба пояснити поняття або явище, яких не має у житті носіїв мови перекладу, отже відсутній еквівалентний чи аналоговий відповідник [2, с. 206]. Слід зазначити, що застосування описового перекладу як способу інтерпретації експресивно-емоційної лексики не вважаємо доцільним, зважаючи на функціональну роль таких слів у висловлюваннях. Адже якщо замінити подібну лексему описовою фразою, буде втрачено емоційне навантаження висловлювання й не вдасться відтворити авторський стиль.

Також при перекладі експресивно-емоційної лексики часто може виникати необхідність застосування перекладацьких прийомів, серед яких можна виділити:

– підстановки – прийоми спрямовані на забезпечення максимальної структурної та семантичної подібності між оригіналом і перекладом;

– граматичні трансформації, які включають перестановку, заміну форм слова, додавання або опущення елементів висловлювання;

– лексичні трансформації, до яких входять конкретизація – заміна слова із ширшим значенням виразом із вузким значенням, генералізація – заміна слова вузкої семантики терміном ширшої семантики [3, с. 148-149].

Варто враховувати, що перекладацькі трансформації рідко використовуються в чистому вигляді, частіше вони комбінуються між собою. Наприклад, перестановка може супроводжуватися граматичною заміною, генералізацією, конкретизацією тощо.

Ще одним варіантом перекладу експресивно-емоційної лексики є заміна одиниць з експресивним навантаженням стилістично нейтральними словами. Подібний прийом вважаємо доцільним, якщо необхідно інтерпретувати вульгаризми або відверто лайливі слова, які автор дозволів собі використати в тексті. З етичних причин подібну лексику варто замінити евфемізмами, тобто словами із більш м'яким значенням.

Для успішного передавання стильового та емоційного відтінку висловлювання в перекладі важливо здійснити кілька кроків. Спочатку потрібно виокремити експресивний компонент речення у мові оригіналу. Після цього слід підібрати відповідний еквівалент або аналог у мові перекладу. Необхідно також забезпечити відповідне синтаксичне та граматичне оформлення для збереження емоційного забарвлення. При необхідності можна використовувати різноманітні граматичні трансформації відповідно до вимог мови перекладу. Отже, переклад експресивно-емоційної може бути одним із методів практичного застосування знань, отриманих на таких теоретичних курсах, як «Лексикологія польської мови», «Грамматика польської мови» та «Стилістика та культура польської мови».

Література:

1. Encyklopedia języka polskiego. red. Urbańczyk S. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1992. 455 s.
2. Головацька Ю. До проблеми перекладу нейтральної та емоційно-забарвленої лексики. *Наукові записки Вінницького*

державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Філологія (мовознавство). 2015. №25. С. 206-208.

3. Журавель Т., Хайдарі Н. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія. 2015. № 19. С. 148-150.*

4. Турчак О. М. Експресія та експресивність як складові функціональної характеристики okazіоналізмів (на матеріалі преси кінця хх ст.). *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Філологічні науки 2015. №1. С. 164-169.*